

Издази сваке недеље
на читавом табаку.

Претплата, огласи и до-
писи шаљу се уредништ-
ву „Глас Народа“ у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину . . . . . 3 фор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

ПАРТАЈЕ* ПО НАШИМ МЕСТИМА.

Нема ваљда једнога места нашег, које није по-
цепано на толико страна. Је ли ко наурио да
буде кнез у селу или у вароши градоначеоник, дај
прави за себе партају. Дође ли у место нов пона или у-
читељ прави себи партају. Је ли трговцу пошла добро
трговина нема ту мира у дућану, прави за себе
партају. Бирташ, ако само један свој аков вина
има, прави себи партају. Наша је фамилија велика
и богата, што да се ми у гомили изгубимо. Ми
ћемо за себе, да се види, да смо живи, вели
једна кућа и прави партају. Зар су они поште-
нији од нас ако су и имућнији, вели друга, и вуче
на другу страну.

Свако, ко иоле нешто у глави или у џепу има хоће
да је први, хоће да је за себе. Свако хоће да за-
поведа, а нико неће да слуша. У Србији је то још
горе, тамо хоће свако да је министар а толико их
има који би кнежевали. Не пита се ту јеси ли ти
то кадар бити или не. Ја хоћу то да будем и мора
бити. Ишао је самном у школу један Србијанац,
био је глупав као каева ћурка, и кад смо се ми
смејали његовом незнању одговарао нам је: Смеј
те се; бићете ви сеоске попендре а ја ћу бити
министар просвете. Није истина дотерао дотле,
али је био секретар министарства. Како се тамо
довукао не знам. Зна сам, да није тамо дуго о-
стао; јер се и други тако исто тамо довукао.

Но што овај или онај хоће да се зна, које је
његов човек, ко њиме хоће да једе и да пије,
па купи себи друштво, та нас се партаја нимало
нетиче. Једите, пијте, певајте, трошите, што је ваше,
али недирајте што је наше и ваше неплећите се
с раздором у општину. Али то је баш оно зашто се
партаје праве. Свако хоће да у општини коло води.
Па нека води, али како? Како је за све за општину
добро. Но како ћу ја за општину добро

радити, кад си и ти у општини, а ја сам
твој злотвор, дође и на тебе нешто од тога добра,
а ја нећу да је теби добро. Је ли дакле једна пар-
таја предложила да се копа нов бунар, то друга,
предлаже да се загну она два, што већ има. Ту
сад нема више разлога, која је партаја грлатија
та побеђује. Па шта бива отуд. Или једна и друга,
ако и страсна и славољубива но поштена, страна
напусти општину, и повуче се својој кући а без-
образници увуку се у њу и узму опште добро у
своје руке. Ту је онда пропала општина. Глав-
арима те општине стало је само да су унутри.
Нека се напада са свију страна на општину, њима
је право. Недирај мене само, па чини што хоћеш.
Ту у такој општини нетреба ни договора ни раз-
говора, ту нетреба ни да се држе скупштине по-
главарске. Кад ће бити што ће бити били ви у-
нутри или не, онда нашто и трошити речи. Дођи
на чуј шта је наређено, потпиши или мети крст
на иди у бирцуз.

Или од толиких малих странака две стране на-
расту тако јако да једна другу немож да помагне
речма и гласови. Ту онда долази песница, сила;
али бајонети су јачи од песнице. Власт сеуплете,
растера и скупштину и општину, намести за време
кога она хоће за татора а ви једни и други сви-
рајте, или боље плачите; јер често није доста, да
вас растерају, него вам још сваком по једног или
два војника за чуваре даду. Те чуваре морате ви
ранити и то добро ранити и још им плаћати. Не-
маш од куд, иди копај па заслужи, њему мора
бити. Престало је ту брате све. Љубав слога и
поштење. Умеш ли само што на твога противника
изнети, непитај шта је, што је горе то је боље,
ево сведока ево суда. До јуче красне браће и при-
јатеља, до јуче поштени људи куд год се окре-
неш а данас само хуље и злотвори у читавом једном
месту. Одкуд та промена? Јели то могуће, да у две
половине једнога места нема поштена човека; јер
једна половина каже за сву другу, да је непоштена,
а друга за ову сву!

*) Партаја долази од латинске речи парс и значи један део,
једна страна; онде де један дере овамо други онамо, де
се подели на две стране, зове се он и његове приста-
лице партаја, страна или као што се сад код нас говори и
пише странка.

Има, али ко ће то да види да призна, кад је све у ватри и грозници, у врућици!

Као да је од непријатеља освојено тако место и преки војнички суд у њему се настанио, тако запето, пусто изгледа. Друштвени састанци, заједничка весела и забаве све је то престало, нико несме даље од својих врата да се магне. Нема у таком месту ни честита госта ни добра домаћина. Имао сам у једном таком месту више, много пријатеља, тако рећи читаво ми је место било пријатељ. Ја сам одлазио у госте и сврћао сам код оног, кога сам пре видео, јер је свеједно било, кад ћу се опет са свима својима састати. Сви ће доћи тамо де сам ја. Милина је била таку слогу погледати. Све сам их једнако волео и свима сам добар и честит био. Али кад последњи пут одох тамо! Ја не знам а и ту се странке угњездиле. Станем с једним да говорим а други нагао другом страном, да се не састане самном. Ја га вичем он ми одговара видићемо се; а овај с ким говорим додаје: Шта тог хуљу вичеш? Одем у крчму, тамо ми све један по један прилази и другог оговара. Али и ја не остадох на миру. Један приђе, кад се други удалио, и рече ми: Шта говориш с тим, та ето мало час је ту пред свима за тобом викао: није ни он честит, коме је он нашао да оде!

Све дакле, све је у таком месту пропало, не само општина, друштво, место је пропало. Сва свеза братства, пријатељства и кумства; све је то раскинуто. Дошло је оно време, као што народна песма пева, да беше у Инђији у земљи проклетој.

Али манимо се једном освете. Не носимо у општину наше личне зађевице и размирице. Не вичимо одмах, чим противник предлаже друго но што ми хоћемо, да је он за то лопов и обешечае, рецимо да је пркошција да је и расникућа, јер иде својим предлогом општини на штету па се опет измирити и сложити можемо. Све ће човек да отрпи и опрости, ал кад га за хуљу и лопова држиш, ујео си га за срце. Док немаш црно на бело никоме немој ту реч рећи. Боље сто криви да умакну од суда него један прав да се осуди. Нека има партаја, нека има трвења јер то је живот, али нека су људи у партајама. Признајмо да смо сви мало славољубиви, да сви грамзимо за првенством, па ако се он отима за то отима се и ја. Што неко хоће да буде ово или оно у општини он још за то није лопов и хуља. Хоћеш и ти да то будеш, па зашто онда да и ти ниси лопов.

Зараза та да се други каља да по његовом блату довучеш се до чега, јако је овладала код нас и завадила народ. Време је крајње, да се то озбиљно очистити почне!

П. П.

М У Ж И Ж Е Н А.

IX.

Рекао сам, да ми слабо мотримо на лична својства девојке и момка, већ да се увек отимамо за новце и друштвени положај. Из тога истичу неприлике између мужа и жене које по природи, што сам већ напред споменуо, а које по сталежу, образовању, вери, народности и т. д.

И те су неприлике исто тако важне као и природне. Рекао бих да су за један народ и подмладак његов још претежнији него природне, јер је код њих јамачно и сигурно да ће дејствовати, а природна неприлика хоће кад да и опрости. Да их према тој важности и оценимо.

Сталешке разлике између људи нема нити би требало да постоји у колико се тиче дужности и права љутских. Један састав телесни, једнако право на живот и све што са животом иде. Али баш у том животу и самим животом постају те разлике, па су према томе некако природне и неће их нестати. Људи ће се у својим својствима увек разликовати по своме занимању и животу у ком су одрасли. Биће једнаки, докле их гледамо у већем скупу, а чим их посматрамо у мањим круговима

одмах ће нам та разлика пасти у очи. Где ћеш ти моћи сложити трговца цинцара који се од малена научио штедити, који је тако рећи у томе одрастао, са раскошним беспосленим богаташем? Како може прост сељан, што је једва друго село видео исто бити, што и научен искусан човек, и како се они могу у мислима и назорима слагати? Могу ли они заједнички радити и у колико? Могу; али само онде, где се њихови назори и интереси састају — у јавном животу. Приватан живот њихов не може се никако и никада изједначити.

Још је тешња свеза између мужа и жене, него што је између појединих суграђана. Они треба да живе заједнички живот и да једнако мисле и осећају у најситнијим стварима у животу. Где тога није ту нити ће бити слоге, нити заједничка рада и напредка. Према овоме треба да су у своме приватном животу једнаких назора, једнаких мисли, тако рећи људи једне врсте. Њихов живот из детињства, њихово одгајање и васпитање треба да је ишло једним током и једним начином. Између њих двоје не сме бити велике разлике нити

у занимању, нити у навикама, нити у васпитању. Једном речи: муж и жена треба да су на подједнаком ступњу наравствена и светска образовања и само онда није погрешке, ако је жена мало у светском образовању иза мужа заостала.

А како је по нашем начину избора? Рекао сам већ, да се код нас на то мало гледи. Красан образован младић свршио своје науке па му само снаге фали, да сам собом у напред потегне. Најближи корак му је женидба. Он је истина из честите ваљане породице, из детињства је пошао на добро и лепо, па је према томе у свакој мисли у сваком назору своје честит, ваљан и отмен, али му сиротиња и мука додијала па хоће на преко да их се опрости. Запросио је богату цинцареву кћер из свога села; она има новаца а хоће господство. Цинцарева кћи је проста девојка и код своје куће ништа друго није видела до цинцарење и цимри-лук. У ње није срца, у ње нема лепших осећаја: она се родила и одрасла у томе, где је новац све и где се мисли да се за новац све може купити. Њих се двоје изберу: он њу ради новаца, она њега ради господства. Како ће њих двоје да живе и да се сложе? Он одушевљен за све, што је честито и лепо, а она у ниској страсти својој; он слободан са образованости и вредности своје, а она охоло са богатства свога, он напредан, а она конзервативна и назадна; он осећајан а она тупа; он благ, а она свирена; он дарожљив а она цимрија, он весо, а она лукава у осмејцима својима; он свим срцем тежи вишим целима, а она душу предала новцу; он поштен, а она са своје грабљивости каткад и непоштена; он стидан и истинит, а она бестидна и лажљива.

Млад мајстор дошао из вандровке. Био је по горњим местима у великим кућама, па је својим трудом дотерао да добро живи, да све бар види. И научио се на добар уредан живот, и доспевао свугде, где најбољи људи долазе. На њему нема ништа, што се може назвати простим, суровим, неотесаним. Красан младић, само што му фали новаца и препоруке, да се за мајстора у вароши извади. Е лако је томе. У бостанције Н. је кћи за удају; она има новца, отац јој је припознат човек, а и онако вели, да не ће за бостанцију већ за мајстора. Узеће се. Али она је научила мотиком земљу превртати, а не ципеле штепати; она зна с рисари али не уме с честитим калфом; она би знала у колу, али не зна међу мајсторицама; она знаде бухати и месити по своје начину, али не зна да угоди мужу; она је проста, сурова, а он се научио на благо, образовано; она се зна наместити као и друге бостанцинице, али он је видио

у кућама, где је радио, боље мајсторице; она са муштеријом не уме ни две, а његова мајсторица је цео посао водила; она тежи оном на што се из детињства навикла, а он опет хоће боље што; она мисли о свету, о деци и кући једно, а он са свим друго и противно.

Тако је и с девојком, кад пође за момка, који јој по занимању и образованости није прилика, или уђе у кућу где су сасвим други назори, друге навике. Могућна честита кућа трговачка одхрани и васпита своју кћер до удаје. Она се привикла сваком добру; научила је водити уредну кућу, штедити, смерна бити, тећи и т. д. У тим су дошли катани, па се један поручник од њих наврзао на њу, а она млада, незрела хоће силом за њега. Отац не би имао ништа против момка, ма му се не допада његово занимање, његов сталеж. Али девојка не мирује: за њега или за некога другога. Венчају се. Док су још уз њенога оца и мајку како тако. Ал' ево муке: њега шаљу далеко у свет, и она мора за њим. Сад се тек јавља права нарав његова, сад тек добијају маха она својства његова, што их је од младости у војсци стекао. Он живи с дана на дан и потрошио би данас све, ма сутра хлеба немао, а она је код куће научила, да се човек и за даље брине; он охол и бесан, па тражи кавге и ината, а она смерна и бојазљива, па стрепи за њега; он научио дуга правити, с Чивутима се инатити, а она чула и запамтила још као дете, да је „дуг зао друг“; он тражи срећу у светском сјају и раскоштву, па хоће и што не може а њој је срећа у кући, у породици својој; њему је ништа на годину по неколикико пута селити се тамо амо, а њојзи је смрт растуривати кућу и огњиште, па с нова стицати; он лак, неразборит, а она озбиљна, разборита.

Учитељева кћи је красна девојчица. Лена је, млада је као капља, али што више вреди, мајка је навикла сваком д бру по кући, а отац ју је учио свачем што је за образовану женску. Њу проси бирташ из другога села. Он је врло могућан човек, а веле да није рђав. Сиромаш учитељ једва дочекао, да му ко запроси девојку, па ју је од прве речи дао. Она се научила слушати свога оца, па се није противила. Ал како јој је сад, кад је као и другу биркињу загрли пијан бећар; кад у кавзи потегну ножеви један на другога, а она се сама деси, па мора да их развађа; кад јој ма каква олупаница опсује мајку, коју је она штовала одмах иза бога; кад јој муж рече, да у вино мора синати воде, у ракију шпирит, да јела ваља добро направити, како би се више пило, да треба каткад и дуплом кредом рачунати, а она код куће све

другче чула и видела? Хоће ли се она знати наћи у томе, и хоће ли они једно с другим моћи бити задовољни? Он је истина добар спрема ње, али заман све то, кад она није наишла на што се од дестинства спрема. Куда ће сада њено красно васпитање, и шта ће њиме моћи у овом случају привредити, ако га не може овим начином променути? Је ли да ће свако рећи: то није за њу, она је другу срећу заслужила.

Таких је случајева на хиљаду у нас, а од туд је много завада и несреће у породици. Обудовио богат ратар с неколико дечице, па узео мајсторицу за другу жену. Она неће да је проста ратарка, па је дотле око њега тењкала, док није продорало и волове, па се хлатио друга посла, где ће тековину расточити. Његова јој деца беху проста паорчад, па их је давно које куд растурила. Трговчић са села узео официрску кћер, а она се научила „што куц, то муц,“ не да лаже око простака, док јој што за грошић купи, већ да простак сахат пред њом гологлав стоји. Није потрајало дуго, а она одбила сво село од њега, потрошила му и оно мало, што је имао. Научена и образована човека срце боли и никада се се искајати не може,

што се зарад новца везао глупе и просте жене. Красна девојка пре времена угине са душевне боље, што се у кућу удала, која не беше за њу. Бесна, богата девојчура почини чуда од мужевље сиромашне породице.

Свекра зове „козјобраде!“

А свекрву: чичоглава!“

А бевера: „ломигоре!“

Занимање и породички живот има тако јаки уплив на човека, да му и тело промени, па што би се човек од таквих својстава и хтео и могао отрести, и другом привићи, не да му увек тело. Како би било да се помодна варошкиња са својим нежним ручицама уда за ратара, па да је терају да садева сено, да добацује снопље, да веје храну, да окопава кукуруз? А како би опет ратарка на своју велику жуљевиту руку навлачила рукавицу, ил на ногу штифлетну, кад је лети боса ходила, а зими у опанцима, те нога расла колико и како је хтела? Ишти ти од ратара, да фини посао ради, кад му је рука незграпна за то, а од сухобољна писара и научењака, да по цичи-зими у шуми дрва сече, ил храну преврће. Нити може овај нити онај. На што се тело научило, и према чему се је развијало оно и поднаша.

ЗАБЛУДЕ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ У НАШИМ ПОСЛОВИЦАМА.

Од Ђорђа Мандровића, пароха пештанског.

(Наставак.)

Кад човек умре, онда је ласно за њим свашта говорити.

Дакле кад човек умре, не треба за њим ништа рђаво говорити! То вели и ова позната латинска пословица: „De mortuis nil nisi bene“ т. ј. о умрелима ништа друго, но само добро (ваља говорити). „Но за што, пита мађарски писац Сечењи, да не би слободно било о умрелима зло говорити, ако су непоштено живели? И да ли би без тога поједини народ или свет имао праве повеснице или бар и један доставеран животопис? И поштеном човеку, кога су можда у животу гњечили и гонили и сваки му дан загорчили, шта би најпосле била награда, кад би и после смрти с непоштењаком и хулом, који је овде можда и блага и власти имао, опет једну и исту хвалу имао и кад би тако с овим једне судбе био?“

„Шта нам већма у души потпаљује љубав према истини, него онај стари обичај у Мисираца, по коме се после смрти краљев суд држао? И шта може на душу свеколиких људи јаче и боље утицати, него кад сваког дана виђамо, како гад и осуђење на рђавом човеку још и онда лежи, кад овај није више кадар да штоди, кад слава поштењага и онда још с једног века на други све то чистија прелази,

кад му кости земља већ покрива? За то ваља пословица о умрелима овако да гласи: „De mortuis nil nisi verum“ т. ј. о умрелима ништа друго, но само што је истинито (ваља говорити).“

Добра жена и слепа је и глува на мужевљева зла.

Добра жена не треба дабоме да у мужу тражи човека, који је непогрешив, који никакве слабости нема. Јер „ко жели, да само свеце љуби, остаће најпосле усамљен“ и „без пријатеља остаје, ко само непорочне пријатеље жели“, рекоше турски песници Бихинти и Ахмедпаша. Жена дакле не треба да тражи у мужу непогрешивог свеца и анђела. Но сме ли она допустити, да јој се муж у злу ваља, сме ли она и слепа и глува на његова зла бити? Ја држим да не сме. Ако хоће да буде добра и паметна, онда ваља да се стара, како ће јој се муж својих зала опростити; јер није то права љубав и пријатељство, кад жена оставља мужа, да се н. пр. карта и пијанчи, да се у блуду ваља итд. не! то је мржња, то је право непријатељство. Таквим поступком помаже жена мужу копати гроб, где ће и њега и себе сахранити и она може свакојака бити само није добра и паметна жена.

Жена дакле не сме бити слепа и глува на она

зла, која муж јој у браку чини. Она ваља да се невешта чини само оним покорима свога мужа, које је он ван брака чинио, док њу није познао. И у славу нека им је речено, жене су према томе за дивно чудо равнодушне. Може муж својој жени све будалаштине изређати, које је некада као нежењен чинио, она ће им се само смејати и слушаће их с филозофском ладнокрвношћу. Ал да муж зна, да му је жена некад као девојка поклизнула, тешко би њој било. И ми још можемо тврдити, да више намети од њи имамо!

Што омиље, не омрзну.

Из тога, што човек данас нешто заволе и у звезда кује, изводити, да то никада неће омрзнути или избегенисати, свакако је погрешно. Неброј људи наћи ћемо, који се данас са својим женама кољу, за којима су некада као нежењени ни мање ни више но лудовали. То већином отуд долази, што им је онда срце мах преотело и љубав им разум помрачила, те на љубљеном предмету нису могли да опазе толике мане и погрешке или ако су их и

опазили, а они су их лакомислено извињавали. Ово последње лепо нам пред очи ставља ова наша народна песмица:

Боже мили чуда великога,
Где изгоре Будим без пламена,
Запали га очима девојка,
Гледајући на коњу јунака.
Њој на њему до три мане кажу:
Једна мана: бели двора нема,
Друга мана: старе мајке нема,
Трећа мана: да је пијаница.
Ал' беседи лепота девојка:
Ако јунак боли двора нема,
Млади ћемо дворе саградити.
Ако јунак старе мајке нема,
Стара била па је и умрла.
А ако је јунак пијаница,
Ја сам зато на гласу везиља,
Ја ћу млада ситан везак вести,
Па ћу њему ревену платити.

Љубав је дакле тако слепа, да ни на самом пијаници никакви мане не налази и онда никакви чудо, што касније што шта омрзне и што се често и у саму мржњу изметне. (Наставиће се.)

О ПРОПАДАЊУ НАШЕГ НАРОДА.

Написао Арон Тапавица.

Толико се пута о тој теми * говорило и писало; читаве брошуре износиле су мане нашег народног живота на свет и показивале начин, којим би се из очигледне пропасти избавити могли. Та је тема тако знатна и огромна, да се никад ваљда изцрпети неможе, јер сваке очи друго виде и сваке уши друго чују. Кад би сваки оно што зна, изнео на среду, кад би сваки истину хтео рећи, боље би себе и свој народ упознали, боље би могли прионути око унапређења његова и боље би нас схваћао и послушао: али на жалост, тога није. Многи виђају саме врлине тамо, где ни једне нема и чини им се, да су наступила код нас боља времена и да златно доба није далеко.

И заиста тима, који тако мисле, и није зло, јер им се и ђаво чини да је бео; они држе, да је сваки на свету сит, кад они нису гладни: све им се у ружичним бојама приказује.

Али није тако у истини, ваља мало завирнути у те мрачне одаје нашег простака, ваља снине сести за сто онда, кад се он никаквом госту није надао; па ћемо видети, да је темељ опстанку нашем подривен, да се зграда народног живота заљубљала.

Лане око усекса дођем у Лалиће. Беше леп пролетњи дан. Кад сам ушао у село, мало ми душа

неиспаде. Како оно велика вода преклане беше то су сељаци ископали шарампове поред својих кућа, те земљу нуз куће и на пут побацали а нису поравнали но оставише онако груду до груде. А ти јендеци (шарампови) у место да су лепо право изведени изгледају као куке и вериге. Један иде косо према кући а други упро у пут, те начинили саме трокуте.

Људи седеше пред кућама са лулом у зуби и диванише на тенани, нехајући што је радни дан и што се лебац кукује за скуп узјамљен новац.

Жалост је то погледати, како нам народ наш са нерадне пропаде, али шта знаш? Кад му почнеш о том говорити а ти гледај како ћеш утећи,

Састанем се с неколицином простака код сеоске куће. Ту се диванисмо мало. У осталом разговору запитам их, зашто им је село тако опало и куће тако јадне, а зашто је Филипово, где су саме Швабе, тако криво и лепо, кад је оно колико доцније насељено од Лалића?

„Е,“ на то ће један, лако је њима имати лепо село и куће, кад су они три пут горели а ми ни један пут.“

„Па одгуд онда да су им куће лепше, кад су трипут гореле? Ту треба новаца, да се кућа једном сазиде а камоли два триред. Они по моме мњењу треба да су просијаци према вама, који ни-

* Тема, то је реч грчка, значи задатак.

сте горели, али као што ми се види, они су спахије а ви њине слуге,“

„Е, та мани се ти Швабе,“ рече један, пљунув нуз камиш на земљу, „кад њима цар помаже а нама ниго.“

„Помози сам себи, па ће ти и Бог помоћи, нема ту помоћи од цара ни од корова мој брајко, кад би цар њима помогао, зашто би онда искао порцију као и од вас ето што иште?“

„Та знаш. ето наишла неродица, па онда та силна водурина опет нам њиве потопи, те немамо ето две три године шта пожњети, па како онда да будемо као Швабе, којима је њива родила и који нису страдали од воде као ми?“

„А што они нису страдали од воде?“ запиташ ја, а знао сам узрок.

„Е они су имали куда да је пропусте а ми ни смо.“

„Да да, тако је, али не као што ти кажеш. Боље реци, они су воду из свог хатара испустили, они су радили, копали и своје сопствене њиве, те начинили велике канале, у које су мањим каналима воду одводили из села и њива; боље реци, кад су

се они знојили и мучили, ми смо запалили лулу, па смо им се поред холбе вина у бирту смејали, што су тако луди. Јест браћо моја, ви сте се њима онда смејали а они вама и онда и сад, и имају право, јер ви немате ни за сутрашњи дан леба а они су себи приправили за целу годину меса. — Јест брајко, ви нерадите ништа, чекате да вам из неба падне печена шева у уста. Даће Бог, велиш, али љуто се вараш, та Бог би неправедно радио, кад би теби дао онако као и оном, који се по читаве дневи мучи и ради. Ради брајко, па ћеш имати и Бог ће ти дати. Ниси ти љиљан цвеће, да те Бог одева и росом поји. Ти си човек, коме су руке и ноге подарене, да макнеш њима; ти ниси тица под небом, која чека, да семена од тебе добије, јер сама сејати неуме и не може: ти си разумно створење, ком је Бог мозга дао, да само себе заранити и издржавати може. Тако је то браћо, да, у се и у своје кљусе, па се небој глади. Е сад с богом ми остајте:“

Знам да су ми за леђи неовали оца Ђифтинског. Нека их, просто им било.

(Наставиће се.)

Л Ш С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Цар Франц Јосиф био је прошла месеца у Златноме Прагу. Цара су тамо тако дочекали, да се рећи може, да је то златан дочек био. Народ са свију страна згрнуо се у златни Праг. Преко сто хиљада душа нашло се том приликом у престолници чешкој. Чеси се надаху да ће Цар испунити жеље чешкога народа, да наново усексне старо право чешко, да Цар мете на главу круну краљевине чешке, та нада клонула је кад је Цар приспео у Праг. Казао шта је хтео, и отишао даље; но да забадава Цар у златноме Прагу не беше и да мора одсад по Чехе боље бити; јер горе већ више и не може и то је истина.

Између Срба и Хрвата, као да се хоће на ново да заподене стара зајевница о томе: Имали Срба и Хрвата. Хрвати су започели. У последње доба на сабору хрватском стварао се закон за школе. У предлогу за тај закон говори се само о хрватском језику, који се има у школама учити а о српском и о кирилици ништа. Истина, да је сабор после растумачио да се разуме да се „истовестан српски језик“ има у српским школама учити; али се удесио тако, да ће врло мало српски школа бити; јер народ је у Хрватској врло сиромашан, па неће моћи саме црвене општине школе издржавати, а кад их политична општина издржава, онда се у тој школи мора учити на хрватском језику. Закон тај о школама гори је по нас него онај у Мађарској. Ко ти је ископао око? Брат. — За то је тако дубоко!

Словаци имали су у вароши великој Ревучи своју гимназију и препарандију. У тим школама били су учитељи поштени Словаци, који су љубили свој народ и сваком приликом ђацима својима проповедаху, да се неодођавају од свога словачког народа. Мађарима је то противно, јер ако Словаци

буду само Словаци Романи и Срби то што јесу, онда Мађари нису више то што јесу. Обедише те школе да за Русе раде и тогасзатворише и гимназију и препарандију. Словаци су голубији народ; само нека није велика пореза све им је друго право. Но то је досад било. Сад се и они буде. Црним оперважен, као за мртвачем каквим донеле су новине Словачке глас да је угинула препарандија и гимназија, али не позваше народ да плаче за покојником, него га позваше, да се приправља за ватру у духу правде божије, да се челичи на дела и жртве. Бог који је створио и Словака на овом свету постараће се и да словачки живи.

У Грчкој хоће краљ, да укине права, која је народу дао. Све законе, који већу слободу народу и народњем сабору дају, рад је да измене. За народ је особито добро било, што по досадашњем закону нису се судије морале освртати на политику него су судиле по правди, па тако се десило, да је суд грчки коме је би тужен министар један, који је на народној страни био, ослобођен, а краљ и влада хтели су да он буде крив. Судије те премештене су с тога у пркос закону, који то не допушта и народ се на то јако узрујао. Краљ треба да има на уму, да и они који су рођени у земљи лако могу да нађу пута из ње, а камоли они који су са стране дошли.

У Шпанији, ма да је призната садашња влада и карлисте проглашене за разбојнике, ови напредују. Гласови отуд јављају, да ако карлисте победе још у једној битци онда иду управо у Мадрид.

Кнез Милан једнако путује. На путу свом састао се са руским великим кнезом Константином. Велики кнез Константин вели се, провођаџија је Милану да узме принцезу олденбургску. Олденбургјани су род Русима. Ми, велимо, кад

већ хоће да се сроди с Русима нека тражи праву рускињу, па ће бар у потомцима бити чистија крв славенска.

Турсна се јако оружа. Не само да је наручила у Круповој фабрици у Есену 700 топова, него је покупувала многе топове у Енглеској, а у Бечу митрељезе, и са свију страна купује муницију.

РАЗЛИЧНОСТИ.

— Вуковарска и Осечна црвена општина закључиле су, да се обрате на сабор карловачки, да овај гледи како ће спасти српске школе у Хрвацкој од нова закона школска.

— Великом Бечкереку, допуштено је да од сад и сваког 11 (23) новембра може држати вапшар

— Порезних звањах укинута је 29 у Угарској. Почине се дакле штедити.

— Својевољци једногодишњи, неће одсад, кад положи испит за официра, постајити лајтнанти, него заменици официра. То је с тога, што су се редовни војници нашли увређени, што својевољци, досад лакше од њих официри постојаху.

Књижевно одељење Матице српске држало је своју седницу у петак 6. септембра. Том приликом извучени су од њих 22. који ишту штпендију текелијну 13 да се препоруче скупштини за избор и то:

Миливој Адамовић из Меленаца, Светозар Димитријевић из Дарде, Стева Данкулов из В. Кикинде, Душан Дима и Паја Јанковић из Сомбора, Михаило Лукач из Вргина-Моста, Павле Марјановић из Титоша, Хранислав Михајловић из Новог Сада, Јован Мудринић из Глине, Арманд Поповић из Кикинде, Павле Поповић из В. Бечкерек, Младен Радуловић из Карловаца, Светозар Поповић из Темшваре. Места празних има 9 а ако њих петорица, који сада имају штпендију текелијну и уче у Бечу а морају по наредби министарској учити у Пешти неусту тамо ићи биће свега 14 места празно.

Главној скупштини Матичној предложиће се, да учини нужне кораке да горња петорица могу свршити школу у Бечу, а за случај тај ако то без успеха будне, да овласти уп. одбор и књижевно одељење матичино, да понуди та места.

За Костићеву штпендију препоручен је Владимир Живановић из Адашевца.

За две штпендије Деметровићеве предложена су на првом месту: Павле Бота и Михајло Ракић из В. Бечкерек који по тестаменту имају првенство.

(Леп дар). Госпођа Марија Трандафил, која је у Новом Саду на лепом гласу са свога доброчинства, хоће сад да начини скупштену заставу „Задрузи Срба занатлија“. Одбор задруге ове послао је јуче реченој госпођи депутацију, да јој укаже поштовање и захвалу у име целе задруге на томе дару. Госпођа Марија Трандафил је кћи занатлијска, и на част јој служи пред светом, што се и у данашњем свом огромном богатству тако лепо сећа сталежа своји родитеља. Ко познаје њену дарожљивост — моћи ће већ у напред знати, да не ће остати само на овом дару тој задрузи. Живица и слава јој! —

— Српска Матица држаће своју годишњу скупштину 9. септембра о. г.

— Против управитеља добра даљска води осечки суд истрагу. Вели се, да ће изаћи замашних ствари из свет.

— Из ковчежића по разним местима добило је народно позориште у Новом Саду ове године 225 ф. 75 н. Прве године кад су заведени ковчежићи добивено је преко 3000. Сам Н. Сад дао је тада више него сада сва Србадија.

То је оно наше; плани на издани.

— Барон Мајтењи потрошио је док је комесар био преко 50.000 ф. То му је дато од оних новаца што су намењени православним црквама и школама. Што наше школе прокисују то се непита, нек њих нема само да се пркос одржи.

— У Турији у Бачкој, пре негде уби за ништа из пушке један газда свога рисара. Ово дана пак оде турински касир са још једним имућним човеком у вичму. Ту се поднапију добро и споречају с неки момци, који су међутим дошли на чашу вина, и истерају их напоље. Кад су се доцкан кући кренули, дочекају неки зликовци касира и друга му, те, овом последњем размрсају главу као какву лубеницу, да се ни макао није, а касира добро одударе и искрава га. Чудо да је касир после тога пао и заспао па тек кад је отишао кући жена му примети да је крвав. То је момак, тај је као оно неки кнез банатски, што кад је отишао кући, а он се тузи жени, како му је ексер кроз чизму ногу пробо, па рекне јој да му скине чизму и ексер извади, а она га запита у којој је нози, нашто ће овај: мај неznam ни ја добро у којој, те мораде обадве чизме свући и ексер извадити.

— У Ст. Томаш је пре неки дан донешен кући ноћу неки познат лопов на смрт рањен. Кажу да је у туринском атару убијен. Но тај је већ то заслужио.

— У Чуругу нађен је на њиви једној мртав човек. Лежао је на њиви више дана мртав. Незна се ни које ни од куда је.

(Цивилан владика). У нашој православној цркви спомиње се о служби само Цар, краљ или кнез, који земљом влада, и владика који је дијецезан. Ако случајно, дође владика у једно место, де он није дијецезан, на пример кад би владика Анђелић отишао у Ст. Андрију или владика Стојковић дошао у Нови Сад па отишао у цркву и служио службу, онда се у јектенија спомиње и он, али никад није било досад да се жупану, кад у једно место у госте дође и у цркву оде, у јектенију име спомиње; а сад пре кратког времена то се, као што Панчевцу отуд пишу, у Вршцу десило, кад је тамо велики жупан Ђура Станчић био.

Виче се, неможе прота, неможе протосингел бити владика докле има архимандрита, а ето у Вршцу завладичише из капута човека, па још немора ни поповске хаљине носити.

(Учитељима вршачким изгорела плата). Кад је жупан Станчић у Вршцу био правили су му бакљаду, палили смолу и кучине, за које је кажу, толико новаца потрошено колико би било доста да се учитељима плати станарина, коју им је варош још од месеца априла дужна. Спротиви учитељи: прече беше да се оно нешто пара, што спротиња раја доноси у општинску касу, да учитеље своје плаћа, у смоли запале, да се загушљивим димом њеним пресветли окади, него да се јадници учитељи под миран кров склоне, но их газде, којима немају од куд станарину да плате, претерују из кућа, као што неочупане гуске голу очупану из једног чопора у други гоне.

— Карловци сами имају више вина него читава Чешка краљевина. Тамо се добије годишње једва до 60.000 акова.

— У Самошу у Банату, држаће се годишњи вапшар 19. 20. 21 и 22. септ. по старом календару.

— Буњевци немају ниједне књиге на буњевачком језику, него им уче децу из мађарских књига. Буњевци, нарочито они у Суботици, траже сада да се и на њиховом језику школске књиге напишу и то је опет распалило Мађаре. Само нека свако ко није Мађар мало по мало себи дође, па ће се онда тек знати колико има Мађара на свету и шта вреде.

— Епархијска скупштина дијецезе бачке, сазвана је за 19. септ. по нашем календару.

— Патријарх Ивачковић приспео је с пута из Сибиња 5 септембера лађом у Нови Сад. Ни из Новог Сада ни из Карловаца није га нико дочекао. Новосађани нису знали за долазак а из Карловаца могао је бар когод из двора пред њега изаћи, а не послати празна кола по њега..

— 31 августа о. г. даван је у Новом Саду варстос Софији Пасковићевој, коју омладина познаје под именом омладинска мајка. Она је то име добила с тога што међу члановима омладине беше најстарија а заиста млађим члановима у сваком помену мати. Лака јој земља била.

— У недељу и понедељак 4. и 5. септ. била је скупштина срп. црквене општине у Новом Саду, на којој је решено: да се даде сину ђенерала Стратимировића Ђорђу и сину бившег уредника „Србобрана“ Нинковића Душану стипендија Миланковићева на годину 500 ф. а. вр. Богдану Давидовићу из Бечеја дата је стипендија Стевана Николића. Ако досадањи стипендиста миланковићев Теодоровић не поднесе до одређена рока сведочење о испиту, онда на његово место долази Јован Смедеревац.

— По шајнашкој купе се потписи на писмено; у коме се моли синод, да се заузме, да се народу у школи и цркви све из руке узме и калуђерима и поповима да. То исто ради се и око Кулпина.

— Сомборска општина црквена закључила је да поздравити влади у Бачког и ово дана депутација је отуд то извршила. У Старом Бечеју то се исто покушавало, али не испале за руком. У Тителу такође пропаде поздрав владикин, но је закључено, да се патријарх поздравити с депутацијом.

— У Сентомашу и околини појавио се неки млад човек око својих 25 година, који на основу хиромантије (из црта, које су на длану) прориче свакоме, колико ће који живети. Кажу, да је многоме век погодио, међу осталима и бившем кнезу Сентомашком Дунђерском рекао је, да ће за 8 дана умрети, које се и збило. — Но то је све ништа и случајем тако могло се и догодити, без да је Јаков, тако се тај шваба зове, морао напред знати. Ми несмемо прорицању томе веровати, јер данашња наука пориче хиромантију, која је у седамнајстом веку, особито у француској многе поклонике бројала, но главна је особина тога пророка Јакова, што је особито вешт напаметни рачунџија. Тако на пример израчунао је једном човеку од 30 година за пет минута, да тих 30 година чине 360 месеци, 1.560 недеља, 10.950 дана, 262.800 сати, 15.768.000 минута 946.080.000 секунда.

Затим му се зададоше разни рачуни, и сваки најтежи са лакоћом разрешио је за 5—10 минута. Један од најтежих задатих рачуна беше: колико зрна жита роди на једном ланцу земље, кад на сваком влату има 45 зрна, влат је од влата пак 1 палац далеко. За 8 минута рече, да онда на једном ланцу роди 373.248.000 зрна.

При свој тој даровитости изгледа нам пророк Јаков као какав суманут човек. Иде одрпан и јадан и живи од прошље. Зна само имена свега написати. Најчудније је то, што Јаков то ни сам незна како он то рачуна. Он зна само, да тако мора бити као што је рекао, па пунктум.

Шта би било од тог човека, да је свршио тек науке? Заиста штета!

— Владина Анђелић одпутовао је преко Фелдварца у Бечеј, да у недељу 8. септ. произведе Милана Костића за проту. (Колико је људи на свету). Статистично друштво у Вашингтону у Америци издало је занимљиву таблицу, по којој се види, колико је свега људи на свету.

По том њиховом рачуну има свега преко 1.391.032.000 Азија, где има највише света, броји 798 милијуна; Африка 203 милијуна; Америка 84½; Аустралија и Полинезија 4½ милијуна.

Велике државе у Јевропи једна према другој стоје овако: Русија има 71 милијун становника; Немачка 41 милијун; Француска 36 милијуна; Аустро-Угарска 36 милијуна; Инглеска са Ирском 32 милијуна; Италија близу 27 милијуна; Шпањолска 16½ милијуна, а Турска скоро 16 милијуна. Од осталих мањих јевропских држава нема ниједна преко 5 милијуна становника.

У Азији китајско (Хинеско) царство, које је на свету највећма насељено, броји 425 милијуна људи; Индо-стан 240 милијуна; Јапан 33 милијуна.

Аустралија има 1.684.500 душа, а острва Полинезије 2.763.500.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

ПАНЧЕВАЦ

КАЛЕНДАР ЗА НАРОД СА СЛИКАМА
за 1875 год.

Стаје само 30 новч.

Овај календар изишао је из штампе и може се како код подписаних тако и код познати комисионара добити. Господа која га желе имати нека се што пре на нас обрате. Код већих наруџбина дајемо 25% а код мањих 10% рабата. Налогe извршујемо тачно и брзо.

У Панчеву, о усековању 1874.

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА

О Г Л А С И.

Паланки, срб. Бечеју и околини,

имам част јавити да ћу доћи сад на та 2 вашара. Зато позивам моје препозитоване муштерије као штовану публику на пазар.

АУГУСТ ЦИГЛЕР

1—2

рукавичар и потпасичар.

НАЈЈЕВТИНИЈИ НОВАЦ

коме треба у зајам, може добити на ораће земље и куће које се под кирију издају и то у аустро-угарским земљама и Ердељу новац дође на 6½%, и то на пуни 100 фор. аустр. банака, са отплатом пак на 32 године дође 7½% од стотине форината изузимајући прву годину. Зајам могу добити општине, и друге корпорације, а тако исто и малолетна деца уз дозволу претпостављене власти — пак и они који већ имају нешто дуга на свом добру — ако није претоварено.

Ради даљег извешћа коме требало буде нека се обрати на

„OPŠTI PROMETNI ZAVOD“

3—

у Sentomaš-u,
на francovom prokupu и Вацкој.